

ŽAŽOVÁ, Henrieta. *Stredoveké premonštrátske kláštory v slovenskej časti územia bývalého Ostrihomského arcibiskupstva.* Trnava : Typi universitas Tyrnaviensis, 2017. 325 s. ISBN 978-80-568-0053-9.

Autorka monografie, Henrieta Žažová, je absolventkou odboru histórie na Fakulte humanistiky Trnavskej univerzity v Trnave. Vo svojej bohatej publikačnej a vedeckovýskumnej činnosti sa okrem iného špecializuje aj na stredoveké dejiny premonštrátskej rehole, so zreteľom na kláštory nachádzajúce sa v juhozápadnej časti nášho územia. Predkladaná publikácia je prepracovanou verziou dizertačnej práce obhájenej v Historickom ústave Slovenskej akadémie vied v roku 2009 a zároveň úvodnou časťou novozaloženej edície Monasteriologia Slovaca, ktorá má ambíciu prinášať nové poznatky o kláštorných komunitách zriadených na území

dnešného Slovenska. Anotovaná monografia mapuje život premonštrátov v štyroch konventoch na slovenskom území bývalého Ostrihomskeho arcibiskupstva počas stredoveku. Konkrétne ide o konvent sv. Štefana kráľa v Bzovíku a konventy bl. Panny Márie v Bini, Šahách a Kláštore pod Znievom. Odbornú časť monografie otvára úvod do problematiky, v ktorom autorka opisuje súčasný stav poznania. Práca pozostáva z piatich kapitol. Prvá kapitola je venovaná dejinám rehole v stredoveku a jej pôsobeniu v Uhorskom kráľovstve. Druhá až piata kapitola sa venuje histórii už spomenutých premonštrátskych kláštorov. Každá z uvedených kapitol je členená na štyri rovnomenné podkapitoly s výnimkou konventov bl. Panny Márie v Šahách a v Kláštore pod Znievom, ktoré sú doplnené o dejiny a činnosť hodnoverných miest a patria medzi záverečné podkapitoly.

Autorka sa pri náčrte dejín konventov v prvých podkapitolách zameriava na okolnosti, za ktorých boli založené, a pôsobenie patrónov jednotlivých kláštorov, ktorými boli tak šľachtici, ako aj panovník. Zakladacie listiny konventov analyzuje po obsahovej stránke. Druhá podkapitola opisuje hospodárske zázemie a majetkové pomery kláštorov, ktoré patria medzi najobsiahlejšie časti monografie. Autorka v nich poukazuje na charakter hospodárenia a postavenie obyvateľov na kláštorných panstvách. Pri jednotlivých konventoch si autorka všíma aj osoby kanonikov a ich prepojenia na ostatné premonštrátske kláštory. V monografii patrí tejto problematike tretia podkapitola. Filačné väzby medzi konventmi sú charakterizované iba okrajovo kvôli nedostatočne zachovanej prameňnej báze. Ako autorka uvádza, výskum v oblasti vzťahov medzi dcérskymi a materinským kláštorom neprinesol očakávané poznatky. Samostatná podkapitola, v poradí štvrtá, je venovaná aj stavebnému vývoju kláštorných budov, ktorý autorka opisuje aj na základe uskutočnených archeologických a pamiatkových výskumov. Informácie o sakrálnych stavbách, a v dvoch prípadoch aj o stredovekých hradoch, dotvárajú obraz života reholnej komunity. V druhej časti tejto kapitoly sa autorka venuje odchodu premonštrátov zo svojich sídiel a ďalšiemu osudu monastických komplexov a premonštrátskych archívov. Na tomto mieste autorka z pochopiteľných dôvodov prekročila obdobie stredoveku. Záverečné časti monografie dopĺňa resumé v nemeckom jazyku, zoznam archívnych prameňov, edícií prameňov a odbornej literatúry použitých v práci. Posledné strany publikácie zaberá obrazová príloha.

Aj napriek tomu, že dejinám spomínaných konventov bolo v minulosti venovaných niekoľko odborných štúdií, publikácia Henriety Žažovej je inovatívna, pretože okrem toho, že komplexne zhrňuje doterajší výskum, prináša aj mnoho nových poznatkov, aj z moderných edícií zahrňajúcich výsledky výskumu slovacík vo vatikánskych archívoch, ktoré predchádzajúci autori nemali k dispozícii. Dôkladné spracovanie všetkých premonštrátskych kláštorov v západnej časti našej krajiny podáva ucelený pohľad o fungovaní rehole. Čitateľ tak má jedinečnú možnosť komparácie jednotlivých kláštorov, čo zaiste zvyšuje hodnotu diela. Odbornú úroveň textu zaisťuje práca s prameňmi a dôkladný archívny výskum k problematike uskutočňovaný aj v zahraničných archívoch.

Júlia Kotrusová